

Saleby kyrka

Ståtligt höjer sig Saleby kyrka över bygden där den byggdes 1894 på samma plats där den gamla medeltida kyrkan en gång låg. Den är byggd som en korskyrka i nyromansk stil av sandssten. Man återanvände byggnadsmaterial från den gamla kyrkan, de ursprungliga stenarna utgör på så sätt en grund i den nya kyrkobyggnaden.

Kyrkan restaurerades 1959 och fick då sina glasmålningar i korfönstren. Det är konstnären Bengt Hamrén, Stockholm som utförde dessa målningar. Man lade vid restaureringen samtidigt in tre gravhällar från 1600-talet i korgolvet. En av dem, den över kyrkoherde Sveno L Bornander är särskilt väl bevarad.

Från 1700-talet finns bland annat ett timglas på predikstolen (från c:a år 1700), en offerkista i vapenhuset (1790) och två mässhakar.

Orgeln som har 24 stämmor är byggd 1938 av Hammarbergs Orgelfirma i Göteborg. 1959 ritade arkitekt Anders Ekman, Falköping dopfunten som är gjord i Kinnekulle-sandsten. 1978 tillkom dopbonaden som är placerad till vänster om dopaltaret. Bonaden är komponerad av textilkonstnärinnan Kerstin Persson, Tre Bäcker, Varnhem och symboliserar Fadern, Sonen och Anden.

Det är ganska vanligt med liljestenar i dessa bygder, men det är sällan det finns någon text på dem. I Saleby kyrka finns det runinskrift på två av liljestenarna och på ett liljestensfragment i vapenhuset. Dessa beräknas vara från cirka 1200-talet. På kyrkogården finns ett gravkors och lockhäll till en gravkista som har hört ihop med en gravanläggning från 1100-talet. Denna gravkista är av samma typ som den kista som tros utgöra Olof Skötkonungs grav på Husaby kyrkogård.

Sveriges äldsta daterade kyrkklocka finns i Saleby. Den tillverkades år 1228, inskriften är i runskrift på svenska och på latin och lyder översatt:

*"Då jag var gjord, då var ett tusen tvåhundra tjugo vintrar och åtta från Guds födelse.
AGLA. Hell Maria, full av nåd. Dionysius vare välsignad".*

Bokstäverna AGLA är en hebreisk skyddsformel som betyder Du, o Gud, är stor i evighet. Dionysius var ett franskt skyddshelgon som levde i Paris på 200-talet e kr.

Sedan mitten av 1960-talet hänger klockan i en klockstapel på kyrkogården efter att ha renoverats efter en skada som uppkom efter tre års elektrisk ringning. Kläppen till klockan hade fallit ner då järnbygeln som höll uppe kläppen hade slitits ut. Enligt experter hade tre års elektrisk ringning slitit mer på klockan än 730 års handringning. Sedan 1966 används klockan bara vid särskilda tillfällen och då rings den i för hand. Klockan reparerades på Bergholtz klockgjuteri i Sigtuna. Samtidigt som den gamla lillklockan flyttades till det nybyggda klocktornet, inköptes en ny lillklocka som fick överta den gamlas plats i kyrktornet.

Den 9 december 1928 firades klockans 700-årsjubileum, vilket uppmärksammandes i hela svenska pressen. Hovpredikanten och psalmdiktaren Paul Nilsson hade skrivit en kantat och Ivar Widéen, domkyrkoorganist i Skara Domkyrka, hade skrivit musiken. På nyårsaftonen 1928 fick klockan också ringa in 1929 i radio.

Utanför den södra sidoingången finns ett solur från 1725 med en inskription i latin om tidens gång som kan översättas ungefär så här:

*Våg, som passerat förbi, skall icke kallas tillbaka,
Tiderna, som gången är, ej återvända*